

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 234. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1838_599-txt-shoot-idm6861.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

XXI.

(Den 17de September.)

Mine Herrer!

Frankrig og England er baade i deres egne og i vore Tanker blevet to absolut modsatte Størrelser, saa ingen tror det nærværende Forbund uden paa det halve; og den overdrevne Hylding, man nys i England ved Dronningens Kroning viste en af Napoleons store Redskaber, Marechal *Soult*, ellers Hertug af Dalmatien, har næppe overrasket nogen stærkere end ham selv og hele Frankrig. Var nu den skarpe Modsætning mellem Frankrig og England som mellem Ild og Vand, – der fra Ludvig den fjortendes Dage gennem hele det attende Aarhundrede daglig voxte, og naade under Napoleon saa gruelig en Højde, at de selv sammenlignede sig med *Rom* og *Kartago*, hvis Kamp paa Liv og Død maatte i det mindste paa én af Siderne endes med Undergang, – var denne skarpe Modsætning en Natur-Nødvendighed, da maatte jeg ved Napoleons Landing i Ægypten vende ham Ryggen og gaa over til den engelske Admiral *Nelson*, saa snart han viste sig for Alexandrien; thi jeg er i det hele en lige saa stor Beundrer af den engelske Historie som afgjort Spottermed den franske; men ligesom vort Fæderneland, saa vidt muligt, holdt sig neutralt under hele den store Kæmpetrætte og fandt Forbitrelsen, hvormed den førtes, unaturlig, 236saaledes betragter jeg ogsaa Modsætningen mellem Frankrig og England meget mere som en Virkning af Omstændighederne end som et Værk af Naturen, og haaber, at det nærværende Forbund mellem Europas i Grunden største Magter, den ene til Lands og den anden til Søs, vil i det mindste vare saa længe, [som] Ruslands grænseløse Herskelyst sætter dem begge i Fare; ligesom jeg heller ikke kan tænke mig noget større Uheld for Europa indtil videre, end et Fredsbrud mellem Frankrig og England, intet større Raseri, end om disse to i Grunden nærpaarørende Magter vilde, som i Oldtiden de tebanske Brødre, haardnakket fortsætte Kampen til fælles Undergang; thi det vilde i mine Øjne være hele Verdens, den dannede Verdens, Undergang og Løsenet til et barbarisk Tyranni, endnu værre end Roms, kun at ligne ved Tatarernes i Kina.

Grunden til Hundredaars-Kampen mellem Frankrig og England ser jeg da i begge Magters Overmod og deraf avlede, lige saa frygtelige som udsvævende Planer til at beherske hele Verden; og under disse Omstændigheder kunde der vist nok ikke times Verden noget bedre end en Kamp, der ydmygede og svækkede dem begge, og Opvæksten i Rusland og Nordamerika af to nye Medbejlere; thi nu er det dog muligt, at den Ligevægt, man raabte højest paa, da man ivrigst nedbrød den, virkelig kan komme i Stand og en god Stund holde de store Knive i Skeden.

Saa meget med Forord, saa De kan vide, at synes jeg under Kampen mellem England og Napoleon at hælde til den franske Side, da er det lige saa lidt min, som det i hine Dage var Danmarks Lyst, men er Nelsons og Englands Skyld, som, ved at overfalde og mishandle Verdens fredeligste Folk, viste Drift til et Tyranni, lige saa frygteligt og langt mere lumpent end Napoleons; som overalt ingen er Slaveriet vissere, end hvem der falder i Kræmmeres Vold; og er Engellænderne langt bedre at handle 237med, langt mere at stole paa og langt værdigere til en vis Grad at efterligne, saa er de dog tillige langt vanskeligere at fyldestgjøre og langt værre at trælle for, end de forfængelige og letsindige, men derfor ogsaa let bevægelige og tit godmodige Franskmand.

Frankrigs og Danmarks arrigste Fjende, *Horatio Nelson*, var født 1758 i Burnham Thorpe, en Landsby i Norfolk, hvor hans Fader var Præst, og selv skal han, om jeg maa raade, i Historien hedde hverken mer eller mindre end, hvad hans romerske Fornavn ogsaa godt passer til: *Englands Vovehals*; thi alle de tre Søslag, der har gjort ham navnkundig: det ved *Abukir*, det ved *Kjøbenhavn* og det ved *Trafalgar*, var lutter Vovestykker, hvorved han selv godt vidste, han spillede paa sin Hals, men brød sig ikke om det, fordi han kjendte ikke Frygt. Til Bevis paa det sidste tjener, at, da han som en Rolling var løben gal om Fuglereeder, og funden hen imod Aften siddende ved en Bæk, han ikke kunde komme over, og hans Bedstemoder spurgte ham, hvor det dog kunde være, at ikke baade Sult og Frygt havde drevet ham hjem, da svarede han: "Jeg har aldrig set Frygt, hvad er det for en?" Allerede tolv Aar gammel begyndte han at flyde, var med her oppe i Isen 1773 og fik allerede Skib at føre 79, men blev dog ikke navnkundig i den amerikanske Krig. Han var altsaa kun Kaptajn Nelson endnu, da Krigen 93 brød ud med Frankrig, mistede snart et Øje paa Korsika og brugte det andet, saa godt han kunde, til at passe paa Franskmandene ved Genua; men da Napoleon kom, tabte han dem snart af Sigte, og da den spanske Flaade nu forenede sig med den franske, maatte han selv bestyre Rømningen af Korsika og med hele den engelske Flaade rømme Middelhavet. Som Kommandør tog han kraftig Del i Slaget ved Cap St. Vincent (14de Januar 97), hvor Admiral Jervis, mest med *hans* Fingre, slog den store spanske Flaade; men just derfor blev Nelson ikke 238engang nævnet i Rapporten, medens

Admiralen blev Lord af St. Vincent.

Nu var vel Nelson kommen paa Admiralslisten; men hans første Bedrift derefter: et forvovent Angreb paa Santa Cruz paa Teneriffa (i Juni 97), mislykkedes aldeles, og her mistede Nelson sin højre Arm; saa man skulde ikke trot, denne enøjede og enarmede Krøbling var den Mand, baade Napoleon og Danmark mest af alle havde at frygte. Skjønt det imidlertid paa hans Breve lader, som han selv var bange for, man skulde betragte ham som aflægs, saa véd dog Engelskmænd for godt, hvad Vovehalse due til, [saa] at de ikke skulde gjøre den Dumhed; og alt i Begyndelsen af 98 blev han sendt til Middelhavet, for at opdage, hvad Napoleon havde for i *Toulon*, og da paa Timen melde det for Admiral St. Vincent, som laa og indespærrede den spanske Flaade i *Cadiz*. Da han imidlertid ingen sikker Efterretning kunde faa, blev han krydsende i Farvandet med tre Linjeskibe og nogle Fregatter lige til den 19de Maj, da den franske Flaade løb ud, og havde naturligvis slugt ham, hvis det ikke til hans Lykke havde været saa tykt i Vejret, at de intet saa' til hinanden. Siden redte en Storm ham ilde til, saa han maatte søge Havn paa Sardinien, hvorved han tabte nogle Dage, som han dog ikke kunde brugt, da han hverken vidste, Fjenden var løben ud, eller havde Magt til at møde ham. Saa snart han derimod igjen var sejlferdig, blev han forstærket med 11 Orlogsmænd og agtede nu at have besøgt den franske Flaade under *Malta*, hvor han hørte, den lykkelig var ankommen; men da han forinden hørte, den var atter afsejlet, gættede han, den vilde styre til *Ægypten*, og fór afsted, saa han kom for tidlig, havde ingen Ro paa sig og ledte om Franskmændene ved *Kreta*, mens de landede i *Ægypten*.

Hvor ærgerlig han var, ser man af et Brev fra den Tid, hvori han skriver: "Man siger for et gammelt Ord, at Fanden hytter nok sine (*the devil's children have the devil's luck*), for, efter at have gjort en Rundar paa 4-500 Mil, er jeg endnu ikke klogere paa, hvor den franske Flaade er bleven af, end jeg var for en Maaned siden." – Han skrev imidlertid ogsaa til Admiral St. Vincent: at var Franskmændene oven paa Vandet, skulde han sikkert finde dem, og til sin Allerkjæreste, Lady Hamilton i Neapel, skrev han: "Jeg kommer igjen, enten kronet med Lavrbær eller bedækket med Cypres." Først efter at have provianteret sig paa Sicilien, fik han i Bugten ved Koron paa Morea den 28de Juli den Besked, at den franske Flaade var for en Maaned siden sejlet til *Ægypten*; og nu satte han da alle Sejl til, saa han allerede den 1ste Avgust om Morgenen fik Alexandrien i Sigte, og opdagede Klokkerne 4 om Eftermiddagen, hvor den franske Flaade laa i Bugten ved *Abukir*, mellem Alexandrien og Rosette; og efter adskillige Fastedage holdt Nelson nu Taffel og sagde til sine Officerer, da han stod fra Bords: "I Morgen ved denne Tid har jeg vundet en Plads enten i Overhuset eller i Westminster-Abbedi."

Admiral *Brueys*, en fransk Adelsmand, født Languedoc 1760, havde været Søofficer før Revolutionen, og man trættes endnu om, enten det var hans eller Napoleons Skyld, at han endnu efter en Maanedes Forløb laa paa den aabne Red, udsat baade for Sten og Stød.

(Kun to Orloggere og to Fregatter slap; L'Orient paa 120 Kanoner sprang i Luften Klokkerne 10. – Brueys laa alt død paa Skansen; af en af Masterne lod Kaptajn Hallowell gjøre en Ligkiste og sendte Nelson, nu Baron af Nilen og Burnham Thorpe. – Selv saaret, tabt henved 900 Mand. – Casabianca.

[*Den franske Hær i Ægypten.*]

Fortroppen forlod Alexandrien den 4de Juli, Napoleon den 9de. – Sandet, Luftsynet, Tantalus, Æventyrene, Caffarelli-Dufalga. – Ramorel, 16 Aar gammel, Tvekamp med en Mameluk.

240Den 23de Juli opdagedes Pyramiderne. "Soldater", sagde Napoleon, "I skal nu maale jer med Ægyptens Beherskere; mindes, at fra Spidsen af Pyramiderne ser fire Aartusender ned paa jer!" – Franskmændene siger, der var henved 60,000 Mand samlede under Murad Bey mellem Pyramiderne og Byen Embabeh paa venstre [Side] ad Nilen, lige over for Kairo.

Mameluk-Riget fra 1254, da Ludvig den 9de var i Ægypten, til 1517, da Selim I. erobrede Kairo. – 24 Beyer, omtrent 12,000 Mamelukker.

Fire Pyramider ved Gizeh vende hver sin Flade mod et af de fire Verdenshjørner. – 6-800 Fod.

Den 25de Juli holdt Napoleon sit Indtog i Kairo; siden fulgte han Ibrahim Bey paa Vej til Syrien, og paa Tilbageslaget fik han Efterretning om Nederlaget ved Abukir, hvortil han sagde: "Velan, vi har ingen Flaade mer, vi maa da blive, hvor vi er, eller som de gamle bane os en Udvej med Kæmpeskridt."

Nilfesten 18de Avgust. – Mahomeds Fest den 19de-22de, og da kom Briggen Lodi, som havde forladt Toulon 20de Juni.

Næste 22de September Republikkens Fest med stor Stads, og det trefarvede Flag vajede fra den højeste Pyramides Top. – Napoleon fortalte Folkene, hvor de var i Fjor og i Aar. – Paa en Triumfbue var Slaget ved Pyramiderne afbildet; hist stod: "der er ingen Gud uden Gud, og Mahomed [er] hans Profet". – Marseillaisen.

Desaix, adelig født i Auvergne 1768, skulde efter Napoleons Mening højtideligholdt Festen ved Thebes Ruiner; men det var langt fra: endnu i Oktober stod han ved Fayum, hvor han vel slog Murad, men maatte

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

have *Davoust*, adelig født i Champagne 1770, med, før han kunde forfølge sin Sejer, og først den 22de Januar slog han Murad ved Samahrud, og om Morgenen den 26de opdagede 241 man fra et Forbjærg ved Nilen de stolte Ruiner af Thebe med de 100 Porte. Armeen præsenterede af sig selv.

Den 2den Februar 99 naades Syene og Phile, hvor det franske Mærke blev indgravet i Graniten. – Da de trak ud fra Syene, rejste de for Løjer en Milepæl med Indskrift: 1167,340 franske Mile fra Paris. – Den 11te Februar Hassan Bey og Davoust ved Luxor. – Rosette-Stenen. – Den 6te Februar brødes op mod Syrien.

Kléber, født i Elsas 1753, Arkitekt, først i østerrigsk Tjeneste.)